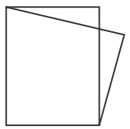
Crisstina Munck og Anja Marchall:
Langsom pædagogik

Forlaget Dafolo, 2025, 124 sider

Anmeldt af Sofie Holm Egense, lektor, VIA University College

Bøger kan have forskellige ærinder med læseren, positionere læseren på en bestemt måde eller give læseren en særlig følelse eller stemning. *Langsom pædagogik* af Crisstina Munck og Anja Marschall sætter en stemning af fordybelse og en oplevelse af oprigtig omsorg for læseren og for de børn og pædagoger, der optræder i bogens mange informerende og medrivende praksisfortællinger. På 121 sider fører forfatterne læseren ind i et pædagogisk univers, der insisterer på langsommelighed; på langsom pædagogik. I langsom pædagogik ligger en forståelse og anerkendelse af, at det pædagogiske arbejde tager tid og kræver fordybelse. Det tager tid at opbygge en relation til et nyopstartet barn i en vuggestue, tid at observere barnet for at forstå dets handlinger og følelser, tid at tale med barnets forældre og opbygge et godt samarbejde med dem. Det tager tid at opbygge reflekterende kollegiale fællesskaber, hvor fordybelse i kerneopgaven, altså det pædagogiske arbejde med målgruppen, er i fokus, fremfor ugeplaner, sprogvurderinger, osv.

Bogen henvender sig bl.a. til pædagoger og pædagogstuderende, og den er omsorgsfuld, fordi den anerkender, hvor vanskeligt, uoverskueligt og til tider angstprovokerende det kan være at insistere på at tage sig tid. At tage sig tid betyder ikke at forsvinde fra verden i nærværet med et barn og bare lade bål, brænd, bleer og madpakker sejle, men det betyder, at pædagoger må insistere på at give sig selv og børnene tid. Måske kan frokosten vente ti minutter, fordi børnene leger rigtig godt på stuen, og måske kan indkøringen tage mere end en uge, hvis barnet og forældrene har behov og mulighed for at strække tiden lidt. Måske kan vi vente lidt med at igangsætte screeninger og særlige tiltag i forbindelse med tidlig indsats, til vi har lært barnet og familien godt at kende og har haft mulighed for at observere barnet over tid og reflektere med kollegaer.

I bogens forord skriver Bent Madsen om den accelererede barndom, hvor børn mødes med stigende krav om at lære mere, hurtigere og tidligere, hvilket indebærer en styringslogik, der betyder, at pædagogiske processer reduceres til produktionsprocesser. Materialet for produktionsprocessen bliver i denne forståelse mennesket, der er levende, sansende og handlende og derfor vældig uegnet til at sættes ind i faste skabeloner. Konsekvensen bliver, ifølge Madsen, at de usynlige og relationelle sider af dagtilbudspædagogikken, som fx nærvær og tillid, forsvinder. Det tager tid at lære et barn at kende og forstå dets intentioner. Munck og Marschalls bud på at imødekomme denne udfordring er den langsomme pædagogik. I bogens indledning beskrives kort begrebet og dets baggrund i et forskningsprojekt fra 2022. I hvert af bogens seks kapitler inddrages eksempler fra den empiri, der blev indsamlet gennem forskningsprojektet, som små praksisfortællinger. Nogle praksisfortællinger genoptages gennem flere kapitler, hvilket giver en rigtig god og meningsfuld sammenhæng i læsningen. Forfatterne tilbyder ligeledes refleksionsspørgsmål undervejs i bogen, hvilket er godt i tråd med bogens betoning af, at fælles refleksion blandt det pædagogiske personale er af afgørende betydning.

I bogens første kapitel formuleres langsom pædagogik med henvisning til Alison Clark og Hartmut Rosa som et svar på den accelererede barndom, og forfatterne argumenterer for, hvordan godt to årtiers fokus på dokumentation, mål og detailstyring som vejen til kvalitet i dagtilbud har skygget og blokeret for pædagogernes mulighed for at sætte deres pædagogiske faglighed i spil. Kapitel 2 fokuserer på værdien af langsommelighed i børns relationer med hinanden, og hvordan pædagoger kan understøtte børns udvikling og trivsel ved at turde at vente og være tålmodige, også når de får øje på børn i udfordringer eller ser tegn på mistrivsel. Forfatterne beskriver den pædagogiske faglighed som bl.a. evnen til at være opmærksom på udspændtheden mellem barnets rettehed her og nu og en viden om, hvad barnet har brug for at udvikle i fremtiden. Kapitel 3 folder potentialerne i langsom pædagogik i forældresamarbejdet ud og peger på, at ro og lavere tempo kan give mulighed for at få øje på og forstå hinandens perspektiv til fordel for forældrenes tillid til pædagogerne og pædagogernes mulighed for at forstå barnet i dets familiære relationer. Pointerne fra kapitel 2 og 3 kombineres og foldes yderligere ud i kapitel 4, hvor forfatterne tilbyder en alternativ forståelse af tidlig indsats. De peger på et stigende bekymringsfokus i synet på børn og deres familier. Langsom pædagogik er en tilgang, hvor pædagogen lærer barnet og dets vanskeligheder og udfordringer at kende over tid og dermed tilrettelægger det, forfatterne kalder en passende indsats, der tager udgangspunkt i barnets liv og ikke en ensrettet indsats. Kapitel 5 viser, hvordan kollegialt samarbejde med langsom pædagogik kan rammesættes på en måde, så det først og fremmest bliver undersøgende og nysgerrigt fremfor intervenerende. I dette kapitel præsenteres en refleksionslog som pædagoger kan anvende til at observere børn over tid og sammenligne observationer og refleksioner med hinanden. I bogens afsluttende kapitel kommer forfatterne med en række anbefalinger til praksis for at langsom pædagogik kan realiseres og skabe rum for at pædagogikken kan leve. Det handler om rammer og struktur, og at der skabes tid og rum til, at pædagogerne kan være til stede og gøre én ting ad gangen.

Bogen er ifølge forfatterne en kritisk replik, måske endda et modsvar til den acceleration, de får øje på i dagtilbud i dag. Langsom pædagogik skal give tid, rum og blik for børneperspektivet og for en pædagogik, der udspiller sig tæt på det levede børneliv.

Jeg har min daglige gang på pædagoguddannelsen i Randers. Jeg taler jævnligt med studerende, der er i praktik i dagtilbud, SFO'er, skoler, bosteder, hospitaler, osv. Jeg taler ofte med kollegaer om, hvordan vi skaber en meningsfuld uddannelse for de studerende med en høj faglig kvalitet. Tid, fordybelse og nærvær er nogle af de tematikker, der træder frem i samtalerne. Tid til at være studerende med et nysgerrigt og undersøgende blik, når man træder ind i en ny praktik. Tid til at de studerende kan fordybe sig i et fagligt emne eller en kreativ proces, der optager dem. Tid til at være nærværende

i samtaler med de studerende om deres tanker og oplevelser, om uddannelsen, når den bliver vanskelig og udfordrer. Tid til faglig fordybelse med kollegaer om det, der optager os, nemlig: pædagogik. Munck og Marschalls beskrivelser af hverdagen i dagtilbud er på mange områder et spejl på hverdagen på en pædagoguddannelse, hvor bogen måske kan åbne vores blik for, hvor, hvordan og hvornår vi kan strække tiden, være tålmodige og stole på processen.

Bogen er overskuelig at læse, og den kan læses både som helhed og enkelte kapitler. Den er formuleret i et sprog, der skaber dybde, samtidig med at den er tilgængelig for en bred skare af læsere. Forfatterne formår at gøre selv kompleks teori relevant i en konkret hverdagspraksis med vuggestuebørn, og de minder os om, at vi skal blive ved med at læse teoretiske tænkere med tyngde, også selvom de ikke lige tilbyder tre gode råd til en god puslesituation eller en god struktur for en samling; det er nemlig lige der, pædagogernes faglighed folder sig ud og skaber pædagogiske universer, der emmer af liv, nærvær og fordybelse med børnenes som udgangs- og omdrejningspunkt.